

ปัญหาขยะพลาสติกกับการแก้ไข

ปัญหา

- นับแต่ศตวรรษที่ 19 ที่ได้มีการประดิษฐ์และนำพลาสติกมาใช้งานเพื่อตอบสนองความสะดวกสบายในชีวิตประจำวันของมนุษย์แทนการใช้งานวัสดุประเภทแก้ว ไม้ กระดาษ โลหะ ยางและอื่นๆ นั้น ทำให้ทั่วโลกต้องประสบกับปัญหาขยะพลาสติกเรื่อยมา ไม่เว้นแม้แต่ในประเทศไทย จากรายงานสรุปสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยปี 2561¹ พบว่าประเทศไทยมีขยะพลาสติกเกิดขึ้นประมาณ 2 ล้านตัน คิดเป็น 12% จากขยะทั้งหมด 27.8 ล้านตัน ขยะพลาสติกที่สามารถนำมาแปรรูปใช้ใหม่หรือรีไซเคิลได้ซึ่งส่วนใหญ่เป็นขวดพลาสติกมีจำนวนเพียง 5 แสนตัน ส่วนขยะพลาสติกอีก 1.5 ล้านตัน ได้แก่ ถุงพลาสติกประมาณ 1.2 ล้านตัน และพลาสติกอื่นๆ เช่น แก้ว กล่อง ถาด ขวด ฝาจุก จะถูกนำไปกำจัดอย่างถูกหลักสุขาภิบาล นอกจากนี้อาจมีขยะพลาสติกบางส่วนตกค้างในสิ่งแวดล้อม บางส่วนไหลลงสู่ทะเล ซึ่งขยะพลาสติกจำนวน 1.5 ล้านตันนี้ได้สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและเป็นอันตรายต่อระบบนิเวศ

การจัดการที่ยังเป็นปัญหา

- สำหรับวิธีการกำจัดขยะพลาสติกในปัจจุบันใช้วิธีการเผาและการฝังกลบซึ่งทั้ง 2 วิธีนี้ยังคงส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่เช่นกัน เนื่องจากวิธีการฝังกลบจะต้องใช้พื้นที่มากและพื้นที่นั้นก็จะทำการเกษตรไม่ได้อีกต่อไป เพราะพลาสติกต้องใช้เวลาย่อยสลายนานถึง 450 ปี ส่วนวิธีการเผานั้น หากมีการเผาไหม้ที่ไม่สมบูรณ์ก็จะเกิดก๊าซพิษ เช่น ไดออกซินและฟิวแรน ที่สามารถแพร่กระจายในอากาศ ตกสู่ดิน แหล่งน้ำ สามารถเข้าสู่ร่างกายมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อมและเกิดเป็นพิษต่อร่างกายมนุษย์ และหากการเผาไหม้สมบูรณ์ก็จะเกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่เป็นก๊าซเรือนกระจกส่งผลให้โลกร้อนขึ้น

นโยบาย

- จะเห็นได้ว่าปัญหาจากขยะพลาสติกและการกำจัดขยะพลาสติกยังคงเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง นายกรัฐมนตรีจึงมีข้อสั่งการในคราวประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2561 ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการลดการใช้วัสดุที่ผลิตขึ้นจากพลาสติก และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมควบคุมมลพิษ ได้จัดทำ (ร่าง) Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561 – 2573 ที่ได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติแล้ว เพื่อใช้เป็นกรอบนโยบายการบริหารจัดการขยะพลาสติกในภาพรวมของประเทศ และเป็นกรอบแนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะพลาสติกแบบบูรณาการของหน่วยงาน ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบ (ร่าง) Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561 – 2573 เมื่อคราวประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2562²

การดำเนินงานตามนโยบาย

- Roadmap การจัดการขยะพลาสติก (พ.ศ. 2561-2573) ประกอบด้วย 2 เป้าหมาย
 - เป้าหมายที่ 1 การลดและเลิกใช้พลาสติกเป้าหมายด้วยการใช้วัสดุทดแทนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม 7 ชนิด
 - เลิกใช้ภายใน ปี 2562 จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ 1) พลาสติกหุ้มฝาขวดน้ำดื่ม (Plastic bottle cap seal) 2) ผลิตภัณฑ์พลาสติกที่มีส่วนผสมของสารประเภทอ็อกโซ (Oxo) 3) ไมโครบีดจากพลาสติก (Microbead)
 - เลิกใช้ภายใน ปี 2565 จำนวน 4 ชนิด ได้แก่ 1) ถุงพลาสติกหูหิ้วขนาดความหนา น้อยกว่า 36 ไมครอน 2) กล่องโฟมบรรจุอาหาร 3) แก้วน้ำพลาสติก (แบบบาง) ขนาดความหนาน้อยกว่า 300 ไมครอน 4) หลอดพลาสติก (หลอดเครื่องดื่มทั่วไป)
 - เป้าหมายที่ 2 การนำขยะพลาสติกเป้าหมายกลับมาใช้ประโยชน์ร้อยละ 100 ภายในปี 2570
- การดำเนินการภายใต้ Roadmap แบ่งเป็น 3 มาตรการ คือ 1) มาตรการลดการเกิดขยะพลาสติก ณ แหล่งกำเนิด 2) มาตรการลด เลิกใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว (Single-use Plastic) ณ ขั้นตอนการบริโภค 3) มาตรการจัดการขยะพลาสติกหลังการบริโภค โดยการสนับสนุนส่งเสริมให้นำกลับมาใช้ประโยชน์ต่อไป

สรุป

- ดังนั้น วิธีการลดการใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำมาแปรรูปใช้ใหม่ (Recycle) หรือที่เรียกว่า หลักการ 3Rs ภายใต้ Roadmap ดังกล่าว จึงเป็นวิธีที่เหมาะสมวิธีหนึ่งสำหรับการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกในปัจจุบัน อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals, SDGs) ในประเด็นที่ต้องการให้ประชาชนมีสุขภาพดีและมีความเป็นอยู่ที่ดี (G3 : Good Health and well-being)

อ้างอิง

1. รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยปี 2561 http://www.pcd.go.th/file/Thailand%20Pollution%20Report%202018_Thai.pdf

2. ครม. เห็นชอบโรดแมพการจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561 – 2573 <http://www.pcd.go.th/Public/News/GetNewsThai.cfm?task=lt2019&id=18769>